

Úton a kulturális autonómia felé

Intézmények – országos önkormányzatok fenntartásában

Heinek Ottó, elnök,

Magyarországi Németek Országos Önkormányzata:

Az országos kisebbségi önkormányzatok azon jogát, hogy fenntartásra oktatási és kulturális intézményeket vehetnek át, a kulturális autonómiához vezető olyan fontos lépésként értékeljük, ami erősíti a kisebbségi közösségeket. 2004. július elsejétől két oktatási intézmény fenntartását vette át az Országos Német Önkormányzat: a pécsi *Koch Valéria Óvoda, Általános Iskola és Gimnáziumét*, valamint a pilisvörösvári *Német Nemzetiségi Gimnáziumét*. A tulajdonosi jogok mindkét intézmény esetében a települési önkormányzatnál maradnak.

A két iskola működtetéséről az Országos Önkormányzat Közgyűlése döntött. Pécs esetében egyhangúlag igennel szavaztak, Pilisvörösvárnál 2-3 képviselő ugyan egy évvel elhalasztotta volna az átvételt, de végül ez esetben is mindenki támogatta az elképzelést.

Az átvétellel az önkormányzat kötelezettséget vállal az intézmények finanszírozására, mely az állami normatív támogatásból, a nemzetiségi kiegészítő normatív támogatásból valamint az egyházak által fenntartott intézményeknek járó külön támogatásból áll. Terveink szerint az állami források elegendőek lesznek az intézmények fenntartására, így az önkormányzatnak saját forrásaiból nem kell hozzájárulnia a működtetéshez.

Annak ellenére mondom ezt, hogy az első két hónapban az államkincstártól egy fillért nem kaptunk, csupán ígéretet, hogy az állami támogatást átutalják. Eddig tehát önkormányzatunk kasszájából kellett biztosítani a két iskola működését.

A kisebbségi intézmények átvételére sajnálatos módon éppen az államigazgatás nem készült fel: ugyan a szükséges törvénymódosítást az Országgyűlés meghozta, a végrehajtási jogszabályokat azonban nem sikerült ehhez igazítani, s így csak nagyon akadozva ment végbe a folyamat.

A két iskola átvétele ettől függetlenül számos előnyt

Heinek Ottó

Bajtai László felvétele

jelent az Országos Önkormányzatnak: a kisebbségi testület kezében van az intézmény igazgatójának kinevezése, a szakmai munka meghatározása, a pedagógiai program előkészítése, és összességében anyagilag is jobb helyzetbe kerülnek az intézmények.

A működtető feladata mindkét iskola állagának megóvása, jelenleg azonban az épületek jó állapotban vannak. A kilencvenes években épültek, ezért erre nem kell költenünk.

Az Országos Önkormányzat ugyancsak idén, mégpedig január 1-től, 50 százalékban a szekszárdi *Deutsche Bühne* működtetését is átvette. A Tolna Megyei Önkormányzattal kötött, három évre szóló megállapodásban az szerepel, hogy három alapvető kérdésben – az *igazgató kinevezése, a műsorpolitika és az éves költségvetés* – *közösen kell dönten*i.

A Német Színházzal és Frank Ildikó igazgatóval eddig nagyon jók a tapasztalataink. Úgy vélem, hogy a színházrészlet jobb anyagi körülmények között dolgozhat, mint korábban.

Szintén támogatjuk a bajai *Magyarországi Német Oktatási Központ* működtetését, mivel az iskolát működtető közalapítvány 1998-as alapítói közt volt Országos Önkormányzatunk is. Terveink között szerepel, hogy teljes egészében átvesszük a bajai iskola fenntartását. Ha ez megvalósulna, akkor a három, magyarországi németek számára fontos térségben: Budapest vonzáskörzetében, a Dél-Dunántúlon és Bácskában is lenne egy-egy országos, illetve regionális beiskolázású, az Országos Önkormányzat által fenntartott középiskola. További iskolaátvételt a következő egy-két évben nem tervezünk.

Gondolkodunk viszont a *tatai országos német nemzetiségi múzeum* átvételén. A megye részéről megvan a szándék az átadásra, ám az épület felújítására 150-200 millió forintot kellene költenünk, amire költségvetésünkben nem futja.

A pécsi „Koch Valéria” kollégium

**Fuzik János, elnök,
Országos Szlovák Önkormányzat**

Az önkormányzatiság lényege, a kulturális autonómia alapja, hogy intézményeket működtessünk. Az utóbbi években négy intézményt vettünk át működtetési joggal, és négy intézményt alapítottunk.

Az első átvett intézményünk a *L'udové noviny* hetilap volt, 1999-ben. Alapító okiratot módosítottunk, pályázat útján mi neveztük ki a főszerkesztőt, s kiadási szerződést kötöttünk a lapkiadóval. Büszkén mondhatjuk, hogy a *L'udové noviny*-t tartják az anyaországban a Szlovákián kívüli legjobb szlovák hetilapnak.

Nagyon büszkék vagyunk a *Magyarország Szlovákok Kutatóintézetére* is. Ez volt az első hazai kisebbségi kutatóintézet, amelyet a Magyarországi Szlovákok Szövetsége alapított. A pénzzel való ellátással a kilencvenes évek második felében gondok keletkeztek, két éven át a saját költségvetésünkből fedeztük a működését, majd 2001-ben átvettük az intézetet. Tavaly rendeződött az intézmény anyagi háttere, mert az állami költségvetés az országos kisebbségi önkormányzatok számára intézmények alapítására, átvételére, illetve működtetésére egy 440 millió forintos keretet biztosított. Békéscsabai kutatóintézetünkben évente öt-hat jelentős tudományos publikációt tesznek közzé.

Tavaly decemberben jelentettük be szándékunkat s idén július elsején vettük át a szarvasi *Szlovák Általános Iskola, Óvoda és Diákotthon*-t. Új dolog volt ez, amire a hazai közoktatási és pénzügyi adminisztráció sem készült fel. Igaz, a hozzáállás mindenki részéről pozitív volt. Segítséget jelentett, hogy a *horvátok* néhány éve átvették a *hercegszántói általános iskolát*, és júliusban a *németek* is átvették két isko-

lát, így folyamatosan egyeztettünk velük. Sikerült Szarvas önkormányzatával is megkötni az átadás-átvételi megállapodást, majd az oktatási miniszter úrral a közoktatási megállapodást, ami szavatolja a finanszírozást. Az eddigi fenntartót megillető, valamint a kisebbségi normatíva is megillet bennünket, és ezen felül intézményfenntartó kiegészítő támogatásban is részesülünk.

Az iskola havi működtetése mintegy tizenhét millió forintot tesz ki. Az épület külső állaga, az intézmény bútorzata kiváló, nemrég újíttották fel.

Váratlan nehézségekkel találtuk magunkat szembe: az étkeztést például kétszeres áron – havi négy és fél millió forintért – kapjuk, ami elviszi az intézményfenntartó kiegészítő normatíva nagy részét. A pedagógiai szakszolgálatot is pénzért kínálják. Azt hittük, hogy az intézményfenntartó kiegészítő támogatással az oktatás színvonalát tudjuk emelni, és tartalékalapot képezhetünk, amelyből az esetleges belső felújításokat tudnánk fedezni. Most úgy látszik, az étkeztetés elviszi ezt az összeget. Szarvasnak mindeddig kiadást jelentett az iskola, s most nyereséget hoz, mert az étkeztetést az önkormányzat cége végzi. Megpróbálunk megoldást keresni.

Persze, az előnyeit is tapasztaltuk a fenntartói jogoknak Ennek köszönhetően tudtunk Szarvason például negyedik óvodai csoportot indítani. Az általános iskolában jelenleg 307 diák tanul, az óvodában 100 gyermeket nevelnek, az intézményben 64 közalkalmazott dolgozik.

A békéscsabai *Szlovák Általános Iskola és Gimnázium* is jelezte: szeretne hozzánk kerülni. Az erről szóló tárgyalások megkezdésére közgyűlésünk határozat is hozott.

Az iskolák biztonságot, stabilitást, kiszámíthatóságot várnak attól, hogy az Országos Szlovák Önkormányzat fenntartásába kerülnek.

Szintén átvett intézményünk a *Vertigo Szlovák Színház*, amely műkedvelő és hivatásos tagozattal dolgozik *Onodi Daniela* vezetésével. A közeljövőben egy színházi központot szándékozunk kialakítani az *Ulászló* utcában. A fejlesztés elengedhetetlen, hiszen a *Vertigo* semmilyen helyiséggel nem rendelkezik, próbatermük sincsen, díszleteik, műszaki eszközeik tárolása is megoldatlan.

Az átvettek mellett négy új alapítású intézményünk

Ünnepi pillanatok Szarvason

is van. Az egyik a 2003-ban alakult Szlovák Közművelődési Központ, amely szlovák regionális közművelődési házakat fog össze (Bakonycsernye, Békéscsaba, Pilisszentkereszt, Sátoraljaújhely, Rudabányácska, Szarvas, Tótkomlós, Vanyarc). A másik, a Szlovák Dokumentációs Központ keretében szeretnénk összegyűjteni minden régi írásos dokumentumot, naptárt, újságot. Elsőként a Magyar Rádióval kezdtük, a szlovák nyelvű archív nemzetiségi műsorok digitalizálásával, amelyeket mi is megőrizzük. Tervezzük a televíziós műsorok digitalizálását is.

A harmadik magunk alapította intézmény, a Szlovák Óvodai Módszertani Központ a békési megyeszékhely szlovák iskolájából indult kezdeményezés. Az óvónőknek nyújtanak módszertani támogatást, tanfolyamokat szerveznek, és módszertani lapot adnak ki országos hatáskörrel.

A Legatum Kft.-t a szlovákság rendkívül gazdag tájházi, néprajzi gyűjteményi szférájának támogatására hozta létre az Országos Szlovák Önkormányzat. E közhasznú társaság kizárólag a helyi szlovák kisebbségi önkormányzatok által működtetett tájházakat, falumúzeumokat kívánja működési és beruházási (állagmegóvási) támogatásban részesíteni.

Egyházművészeti kiállítás az új épületben

Kreszta Traian, elnök, Országos Román Önkormányzat:

2004. október 2-án, Gyulán felavattuk a Magyarországi Románok Dokumentációs és Információs Központját. A Kisebbségi Hivatal 23 millió forintos támogatásával és az Országos Román Önkormányzat 5 millió forintos hozzájárulásával vásároltuk meg az épületet, melynek tulajdonosa és működtetője is az ORÖ.

A központ logisztikájának, bútorzatának, számítógépes rendszerének kiépítésére 7065 eurós támogatást kaptunk az anyaországtól, a Határon Túli Románok Hivatalától, Titus Corletian államtitkár segítségével.

Az október 2-i megnyitó után ortodox egyházi kegytárgyakról szóló kiállítással kezdtük a munkát az er-

Kreszta Traján

Bajtai László felvétele

re a célra kialakított kiállítócsarnokban. Az olvasóteremhez 1500 kötet könyvet kaptunk az aradi, a nagyvárad-i állami egyetemektől, Faget várostól és a temesvári Tibiscus magánegyetemtől.

Terveink között szerepel a kétegyházi, egyetlen magyarországi román tájház átvétele. Az elővásárlási szerződést megkötöttük, azonban a konkrét megvalósításhoz, az épület megvásárlásához további anyagi források szükségesek.

Oktatási intézményt egyelőre nem veszünk át működtetésre. Összesen 15 településen folyik román nyelvű oktatás. A Gyulai Általános Iskola és Gimnáziumban valamint a Méhkeréki Általános Iskolában több mint 200 fölötti a tanulók létszáma, így nekik nem okoz gondot a finanszírozás. A 40-80 tanulóival összlétszámmal rendelkező iskolák fenntartására kiegészítő forrásokra van szükségük a fenntartónak, melyet az Oktatási Minisztérium Intervenció Alapjából lehet megpályázni, azonban a pályázati kiírások sok esetben késnek. Szerencsésebbnek tartanánk, ha korábban kerülnének kiírásra ezek a pályázatok.

A gyulai Dokumentációs és Információ Központ átadása (balról jobbra): Juhász Tibor, az MROÖ hivatalának vezetője, Szabó Jenő, Gyula alpolgármestere, Andrei Oancea, a bukaresti Határontúli Románok Hivatalának referense, dr. Bányainé Ruzsa Éva, igazgató, Constantin I. Aron, szegedi főkonzul, Călin Fabian, budapesti román nagykövet, Heizer Antal, NEKH elnök, Titus Corlătean, államtitkár, a bukaresti Határontúli Románok Hivatalának vezetője, Kreszta Traján, MROÖ elnök.